

שבועת הדיינין פרק ששי שבועות

מד.

עין משפט נר מצוה

פנ א מיי פיי מהל
שכרות הלכה א עין
בשמות ומי'מ סתם עשין
נר טושי' חות'מ קיי עב
סעיף 3:

רבינו הנאל

יבטת קתני ר' אליעזר
שבע ויטול מעותיו.
ואי בדלא שור שיעור
זווי בהא לימא רבי
עקיבא יכיל לומר לו
כלום הלוינני אלא על
המשכון אבד המשכון
אבדו מעותי' אלא לאו
בדלא שור שיעור זויהו.
רבדשמואל פליגי בדפרישי
רבי עקיבא אית ליה
הא דשמואל ואמר כיון
דפרישי וקבליה הא
קבליה. ור' אליעזר לית
ליה הא דשמואל ואפילו
בדפרישי. ור' חנינאי כולי
עלמא לית להו דשמואל
ואפי' דפרישי וקבליה
ולא כלום היא. והכא
ברשי שיעור זווי. וברברי
יצחק פליגי דאמר מנין
לבעל חוב שקונה משכון
שנאמר ולך תהיה צדקה.
אם אינו קונה צדקה
לבעל מכן לבעל
חוב שקונה משכון.
וכשחוזרו לבעלי ממתו
נותן לו לפיכך כתוב
ולך תהיה צדקה. ר'
ר' יצחק. ור' אליעזר
לית ליה. ור' חנינאי וכי
הא דר' יצחק תנאי היא
ואמרין ותסברא הוא ר'
יצחק שלא אמר אלא
במשכנו שלא בשעת
הלוואה כדכתיב קראי כי
תשה ברעך וגו' משכנו
בשעת הלוואה מי אמר
ר' יצחק שקונה משכון.
אלא (ב) קשיא להו לרבנן
הא דתנן (שבועות פ"ג מ"ב)
המלוות את חבריו על
המשכון והמלוות שטרותיו
לכ"ד אין משמטין מאי
טעמא דהא משכנו בשעת
הלוואה היא. וקאמרין
(גיטין מ"ז) הא מני ר'
יצחק היא דאמר בעל
חוב קנה משכון (ב). לימא
דר' יצחק תנאי היא
ופרקין (א) בשמשכנו
שלא בשעת הלוואה
כולי עלמא לא פליגי
דקונה משכון. והכא
במשכנו בשעת הלוואה
ובשומר אבדה פליגי.
רבה אמר כשומר חנם.

מאי בר'א שוי. פירש בקונטרס דרבי אליעזר לית ליה דשמואל
דמשכון שאין שזה כל החוב אין אדם מקבלו אלא לזכרון
דברים צעלמא משמע אבל אם שזה כל החוב מודה רבי אליעזר
דאזדו מעותיו וי"ס שכתוב בהם בפירוש היכי דמי ואי דשוי מאי
טעמא דרבי אליעזר וקשה דצפיק
האומנין (ב"מ דף פג. ו' ע"ג) וס' מסיק
מתינתין דהתם דלא כרבי אליעזר
ולוקמה ככ"ע ודשוי וי"ל דהתם לפי
המסקנה דלא איירי רבי יצחק אלא
שלא בשעת הלוואה שאין לחלק בין
שוי בין לא שוי שאל יתמייד דשוי
משום דרבי יוסף א"כ דלא שוי נמי
יפסיד נגד המשכון אבל הכא השתא
ס"ד דרבי יצחק איירי אפילו בשעת
הלוואה הלכך מודה רבי אליעזר
היא ותיסברא אימור דאמר רבי יצחק
שמשכנו שלא בשעת הלוואה משכנו בשעת
הלוואה מי אמר אלא משכנו שלא בשעת
הלוואה כולי עלמא לא פליגי דאית להו
דרבי יצחק והכא במשכנו בשעת הלוואה
ובשומר אבדה דאיתמר (ב) שומר רבה אמר כשומר חנם

דלא שוי שיעור זווי. עסקינן: ודשמואל קמפלגי. רבי אליעזר
לית ליה דשמואל דמשכון שאינו שזה כל החוב אין אדם מקבלו
אלא לזכרון דברים הלכך שומר חנם הוא עליו וישבע שלא פשע
ושאינו צראשור ויטול כל מעותיו ור' עקיבא כשמואל קצירא ליה
שלטם משכון קבלו אבל הלוואה אלף
זוז בשטר אפילו רבי אליעזר מודה
שהמשכון שקיבל אחרי כן לשם משכון
קבלו שהרי אינו צריך לו לזכרון דברים
שהשטר לו לראיה: ה"ג אי דלא שוי
שיעור זווי ד"ע לית ליה דשמואל
וכדרכי יצחק קמפלגי. רבי אליעזר
לית ליה דרבי יצחק ואינו עליו אלא
שומר חנם וקף על פי שהוא משכון
נגזר: אימור דאמר רבי יצחק
שמשכנו שלא בשעת הלוואה. כגון
על ידי צ"ד דבהכי משתעי קר'א
דכתיב לעיל מיניה בחון תעמוד
והאי' וגו' ואמר (א) זה שליח צ"ד:
כשומר

(א) פסחים לא: גיטין לו.
קידושין ט: ז"מ פב.
(ב) מדרים לו: צ"ק ט: ז"מ
כט. פב. (ג) ז"מ קיג.
ד"ז צ"ב קיד.

תורה אור השלם

1. השב תשיב לו את
העבטב ברא השמשון קני
ושב בשלמתו וברבך
ולך תהיה צדקה לפני ה'
אלהיך: דברים כ"ג

מוסף רש"י

שקונה משכון. לכל מילי
למתייב צאונסין (ב"מ עב).
כל ימי הלוואה המשכון קני
לו ואם נאסם מייד צאונסין.
שאינו עליו לא כשומר חנם
ולא כשומר שכר שפטורין
צאונסין. אלא כולו בשומר
ובשמירתו עומד (פסחים
א:). ולך תהיה צדקה.
בשעת העבטב כתיב. אי
אמת קונה משכון אלא
דקנה בהה שכינה שזה
בשלטתו. ששאל לו זה
דבר הקני לו, ואם אינו
קונה דקנה בהשכנה זו
מנין. על שלו שכן (שם).
שמשכנו שלא בשעת
הלוואה. דהא קרא
במשכנו ע"י שליח צ"ד
כתיב. דכתיב לעיל מיניה
בחון תעמוד וקמיתין לה
בשליח צ"ד, והוא דהאי
קני, ולגבייתא שקליה
ולכא לדמויה למשכנו
בשעת הלוואה, וכן
פולגת דר' אליעזר המלוה
על המשכון קמני (ב"מ
עב). ובשומר אבדה
קמפלגי. דשומר שער
עקיבא משום דדמי שער
מלוה והעסק ממנו פטור
מן המלוה. אלא כפי' לא
יחיד ריפתא לעיל (שם).
שומר אבדה. שאלא
אבדה והכתיב אל תוך
ביתו, כדכתיב (דברים כב)
ואספתו אל תוך ביתך (שם).
וכע"ז (ב"מ ע"ג). כשומר
חנם. ואינו מייד אלא
בשפיעה (ב"מ כט.).

מאי טעמיה דרבי אליעזר אלא לאו בר'א
שוי שיעור זווי ובדשמואל קא מיפלגי לא
בר'א שוי כ"ע לית להו דשמואל והכא
ברשוי שיעור זווי וברברי יצחק קא מיפלגי
דאמר רבי יצחק "מנין לבעל חוב שקונה
משכון שנאמר ולך תהיה צדקה אם אינו
קונה משכון צדקה מנין לו מכאן לבעל
חוב שקונה משכון לימא דרבי יצחק תנאי
היא ותיסברא אימור דאמר רבי יצחק
שמשכנו שלא בשעת הלוואה משכנו בשעת
הלוואה מי אמר אלא משכנו שלא בשעת
הלוואה כולי עלמא לא פליגי דאית להו
דרבי יצחק והכא במשכנו בשעת הלוואה
ובשומר אבדה דאיתמר (ב) שומר רבה אמר כשומר חנם
רוב
אימר דא"ר יצחק כו' ומעיקרא פשיטא ליה דשוי יודה ר"א משום דר' יצחק על כן נראה גירסת הספרים דגרסי מאי לאו אפי'
דלא שוי דרבי עקיבא אית ליה דהפסיד כדשמואל ורבי אליעזר לית ליה דשמואל ואפי' דשוי יטול כל מעותיו וצפיא כשהלוהו אלף זוז בשטר
מודה ר' אליעזר דאזדו מעותיו משום דאורחא דמילתא כשהלוהו בשטר שאין נותן לו משכון באותה שעה והווי שלא בשעת הלוואה וקני
משכון מדרבי יצחק וכי מוקי פלוגתייהו דרבי יצחק לא פליגי ר' אליעזר אדרבי יצחק אלא בשעת הלוואה אבל שלא בשעת הלוואה מודה
ר' אליעזר ולא הווי השתא אזדו מעותיו וצפיא כדאזדו מעותיו דרבי עקיבא דההיא דרבי עקיבא אזדו אפי' דמים הימירי על המשכון
וצפיא דוקא שכנגד המשכון דהא הווי טעמא משום דקנה משכון דרבי יצחק דפרישית ומה שפירש בקונטרס צפיא שיש שטר אין צריך
משכון לזכרון דברים אבל כשיש שאין שטר הווי משכון לזכרון דברים ולא לגבייתא אין נראה לפרש כן דלמלא דמוקיה לה דפליגי דשוי ליתא
למימר לזכרון דברים תפיס ליה דהא לכ"ע אין משמט אפי' משכנו בשעת הלוואה כדפרישית בגיטין (דף לו. ד"ה שאני) וזכיל שעה
(פסחים דף לא: ד"ה דרבי יצחק). ר' ברשוי וקמפלגי ברברי יצחק. תימא דלימא דבהא פליגי דמר סבר כיון דשוי תפיס ליה בשביל החוב ורבי
אליעזר סבר א"ע"א דשוי לא נקיט ליה לענין שיפסיד החוב אבל דלא שוי כ"ע לית להו דשמואל ולפ"ה דמוקי שמואל דפריש נחא דכיון
דאפי' דפריש לית להו דשמואל סברא הווי דשוי נקטם לא תפיס ליה לענין שיפסיד החוב באצידת המשכון: צדקה מנין. דלא
מיקריא דקנה אלא"כ מחסרו ממון: מבאין א"ע"א שקונה משכון. נראה דאין מתמייד צאונסין אלא הווי כמו שומר שכר כדמוכח ס"פ
האומנין (ב"מ דף פג. ו' ע"ג) דעבי לאוקמא הא דתנן הלוהו על המשכון ש"ש משכנו שלא בשעת הלוואה וכדרכי יצחק וכן מוכח בה"ג דשומר
שכר הווי: שומר אבדה רב יוסף אמר בו'. ורבה אמר בו'. פסק ר"ח דהלכה כרבי יצחק דאמר צפיק אין צין המודר (ד"ה דף לו:). דכ"ע
אית להו פרושה דרבי יוסף ואין נראה מהו כלל דרבה נמי מודה דאי אמי עניא דלא צבי למיבז ליה דאטו מי לית ליה דשוי ליתא
במלוה פטור מן המלוה אלא דס"ל דמשום הגאה פורתא כואת דלא שכיחא לא חשיב שומר שכר וקמ"ט משמע צאלו מליאות (ב"מ דף לא: וס'
דהלכה כרבי יוסף גבי ההיא דרבי חסד השב תשיב אין לי אלא לצינו לגינתו ולחורבתו מנין ת"ל תשיב מ"מ ודייק סתמא דהש"ס ה"ד
אי דמינטרא פשיטא אי דלא מינטרא אמאי לעולם דמינטרא והא קמ"ל דלא צעינן דעת צעלים וכדרכי אלעזר והיינו כרבי יוסף כדמוכח
ב"מ ה"כ (צ"ק דף טו. וס') דפרין מינה רבה לרבי יוסף וצבי למידק דמריבין חורבתו שאינה משתמרת דאי משתמרת היינו בינו אלמלא
שומר חנם הווי ומשני רבי יוסף לעולם דמינטרא וכרבי אלעזר וי"ל דרבי יצחק קיבלה מרבי יוסף משום דלדידיה נמי לא ניחא דהא מודה
רבה לרבי יוסף צעלי חייס דנקטו להו ניגרי צרייתא דצבו נטירותא איצתא דלמחר התם וקרא צעלי חייס כתיב לא תחא רחא את
שור לרבי ויהי צעלי לדחוק דרבייא דקרא אוקן תעשה דקרא אלא כנגד החוב מפסיד דשמואל אפי' לפ"ה א"ע"א דלא פריש כמפורש
דהא טעמא דרבה דהווי ש"ח משום דמאי הגאה קממטי ליה א"כ איצטרין קרא לאשמועינן דלא ניחשביה ש"ש משום פרוטה דרבי יוסף
או משום דרוממנא שעזדיה צע"כ ועי"ל דרבה לא קיבלה אלא מתחלה לא עלה על דעמו להוכיח דינו מזה אלא לאסמכתא צעלמא
נקט קרא לדבריו וצרייתא דהכונס (ס') דדריש מקרא דהווי ש"ח לאסמכתא היא ורבה נמי מודה דעיקר קרא לא אחא אלא כדרכי
אלעזר כדמסיק הש"ס צפיק אלו מליאות (ב"מ דף טו. וס') וסוגיא דהתם אחיח נמי כותביה וה"פ אי דמינטרא למר מגניבה ולמר
מפשיעה פשיטא דלאשמועינן דש"ח הווי לא איצטרין קרא כדפרי' ומינטרא דאלו מליאות לרבה כלא מינטרא דהכונס (צ"ק דף טו.
וס') ולפירוש הקונטרס נראה היה דהלכה כרבי יוסף דפריש לימא דרבי יוסף תנאי היא ומילתיה דרבה ודאי תנאי היא דר"ע לית ליה
דרבה וקיי"ל כר"ע אבל אין לפרש כן אלא אדרבה אית לן למימר דרבה ודאי לאו תנאי היא אלא כ"ע אית להו דרבה וכדשמואל קמפלגי
ור"ע מודה דש"ח הווי על המשכון מה שהוא יותר על החוב אבל כנגד החוב מפסיד דשמואל אפי' לפ"ה א"ע"א דלא פריש כמפורש
דמי כדפרי' לעיל ומתני' דסלק הלוינני עליו ז"ל דאזד המשכון היינו בפשיעה דאי לאו הכי לא היה מחייב צמה שהוא יתר על החוב
ואדרבה יש להוכיח דהלכה כרבה כדמסיק הש"ס בהאומנין (ב"מ דף פג. וס') אלא מחוורתא מתני' דלא כרבי אליעזר והשתא לוקמה
ככ"ע לרבי יוסף צעלמא שא"צ למשכון אלא משום דקיי"ל כרבה דמסיק אליבא דהלכתא ועוד ראייה מפרק א"מ (ס' דף כט. וס') גבי
פולגתא דרבי טרפון ור"ע דמה יהו דמים מוכח בגמ' לרבי יוסף דמשום דשור ליה רבנן לאשתמושי צבו הווי עלייהו שואל ובסי'פ
המפקיד (ס' מג.) גבי מפקיד מעות אלא שולחני ס"ל לר"י דקיימא לן דהלכתא כותביה דיניי דאף ע"פ שמשמטם בהן לא מחייב צאונסין
והיינו דלא כרבי יוסף ואין לחלק משום דגבי אצידה צאל"ה הווי ש"ש צאל היתר תשמיש לפיכך על ידי היתר תשמיש נעשה שואל דאטו
אם יוסף שכר לש"י ועשה שואל ועוד דקיי"ל (ב) כרבה לרבי יוסף כרבה נראה ענין ומתני' אפי' שיש מפרשים דהיינו דוקא צעלי דצבא
בתרא ליתא דצפיק מי שאחז"מ (גיטין דף עד: וס') פריך והא קיי"ל כרבה והשתא הא דאמרי' צפ"ק דפסחים (דף ה:) גבי חמץ כיון דאילו
מייגיב או מייגיב צראשתייכו קאי כדדרכו דמי היינו מייגיב או מייגיב צאונסין דאי לא מחייב צאונסין אפי' מייגיב צאונסין גניבה ואצידה
אין זקוק לצער דאי לאו הכי ישראל שהלוה לעכו"ם על חמצו יאסר צהנאה צלא דר' יצחק ורבנן נמי אמאי פליגי שהרי חייב צאונסין גניבה
ואצידה מדשמואל דקיימא לן כותביה כיון דקיימא לן כרבה אלא ודאי כיון דלא מחייב צאונסין לא מיקרי חמצו מיהו מדרבי יצחק א"ע"א דלא
מחייב צאונסין כדפרי' לעיל אסור צהנאה כיון דקני ליה והווי שלו אבל שומר לא מחייב לצער אם לא מקבל עליו אחריות אונסין
מיהו אי הווי פסקין כרבי יוסף לא היינו צריכין לומר שצריך אחריות אונסין לענין חמץ דאיצטרין דרבי יצחק לאסור חמצו של עכו"ם
הממושכן ציד ישראל דפרוטה דרבי יוסף לא שייך צעבו"ם דליכא מלוה ועוד דאפי' שומר שכר גמור לעכו"ם לא מחייב דגבי
שומרים כתיב רעהו ואיכא למעוטי עכו"ם כמו הקדש וצב"ג בהלכות פסח כתב דחייב לצער אם קיבל אחריות דגניבה ואצידה: